

การจัดประเภทพระธรรมวินัยในนวโกวาท : ศึกษาในเชิงพัฒนาการ
The Categorigation of Dhamma and Vinaya
in the literary work “Navakovada”
: A study of development

พระครูวาปีจันทคุณ

Pharkhru Vapeechanthakhun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahamachulalongkornrajavidyalaya University

Email: Assajeree2@hotmail.com

Received: 14 January 2022; Revised: 24 January 2022; Accepted: 30 January 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาของนวโกวาท 2) วิเคราะห์การจัดประเภทหลักธรรมวินัยในนวโกวาทเชิงพัฒนาการ ขอบเขตด้านเอกสาร/คัมภีร์ ได้แก่ นวโกวาท พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ พระธรรมวินัยในนวโกวาท วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอโดยวิธีพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า

วิธีการจัดประเภทวินัย สรุปได้ดังนี้คือ (1) การย่อสิกขาบทในภิกขุวิภังค์ให้เข้าใจง่ายขึ้น (2) บางสิกขาบททรงนำคำอธิบายในสิกขาบทวิภังค์มาแสดงไว้ด้วย เพื่อความเข้าใจถูกต้อง (3) การแปลคำบาลีที่สื่อให้ทราบสิ่งของในปัจจุบัน (4) การจัดหมวดหมู่เสียวัตรใหม่ ผลของการจัดประเภทวินัยคือ (1) ทำให้เข้าใจพระวินัยได้ง่ายขึ้น (2) เป็นคู่มือพระวินัย ฉบับย่อ จุดมุ่งหมายของการจัดประเภทธรรมวินัยคือ (1) ทำให้เข้าใจพระวินัยได้ง่ายขึ้น (2) เป็นคู่มือการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ จุดมุ่งหมายในการจัดประเภทคิปปิปฏิบัติคือ เพื่อให้ฆราวาสหรือชาวบ้านได้ศึกษาหลักธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของตนและนำไปปฏิบัติตามเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น ผลของการจัดประเภทคิปปิปฏิบัติคือ (1) ทำให้ได้รับความสะดวกในการค้นคว้าหลักธรรม (2) เป็นคู่มือการศึกษาธรรมะของอุบาสก-อุบาสิกา

คำสำคัญ: พระธรรมวินัย, นวโกวาท, พัฒนาการ

Abstract

The objectives of this article are as follows: 1) to study the structure and content of the Navagovada; The scope of documents/Scriptures are Navakowat, Tipitaka, Atthakatha, Supreme, related documents and research. Content scope analyzing the data and presenting a descriptive method. The results showed that:

How to Classify Disciplines It can be summarized as follows: (1) the abbreviation of the sikkhapada in the vibhahaga to make it easier to understand; for a correct understanding (3) Translation of Pali words that communicate current things (4) Classification of new rituals The results of the Vinaya classification are (1) making it easier to understand the Vinaya, (2) being a concise manual of the Vinaya. Overall, it is organized for people to study and apply principles that are interesting and useful in their daily lives. The results of the categorization of Dhamma Vipahakha were as follows: (1) a change in attitudes towards Buddhist teachings occurred. The aim of categorizing kihipatibat is for laymen or villagers to study the principles necessary for their lives and implement them in order to improve their quality of life. The results of categorizing the kihipatibat are (1) making it convenient to research the dharma, (2) being a manual for the study of the dharma of laypeople-upasikas.

Keywords: Dhamma and Vinaya, Navakovada, development

บทนำ

การศึกษาของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลท่านจัดไว้เป็น 2 ประเภท คือ คันถะธรรมา และวิปัสสนาธรรมา คันถะธรรมา หมายถึง การเรียนและทรงจำพระไตรปิฎก ตลอดจนการถ่ายทอดหรือกล่าวสอนแก่คนอื่น ส่วน วิปัสสนาธรรมา หมายถึง การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งพระพุทธโฆสาจารย์อธิบายว่า ภิกษุผู้มีความประพฤติดีเบาพร้อม ยินดีในเสนาสนะอันสงัด กำหนดความสิ้นและความเสื่อมไปในอัตภาพแห่งตนแล้วเจริญวิปัสสนาจนได้สำเร็จพระอรหันต์ในที่สุด (พระพุทธโฆสาจารย์ รจนา, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงตรวจชำระ, 2543) รูปแบบของการศึกษาเป็นลักษณะของการสอน การฟัง และการท่องจำ (มุขปาฐะ) ซึ่งเป็นการเรียนจากพุทธสำนักและสำนักของพระสาวกที่มีชื่อเสียง เช่น พระอุบาลีเถระ พระอนนทเถระ พระสารีบุตรเถระ เป็นต้น

องค์ประกอบของการศึกษาพระพุทธศาสนาที่สำคัญมี 3 ประการ คือ (1) ปริยัติ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ และการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือการศึกษารัตนวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่า คำสอนของพระพุทธองค์ที่จัดเป็นธรรมบทนั้นบทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผู้เรียนจะน้อมนำเอาธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิตจะอย่างไร และเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลอย่างไร เป็นต้น เรียกว่า ปริยัติ (2) ปฏิบัติ ได้แก่ การน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ภาคปฏิบัติ คือนำมาประพฤติปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจา และใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือนำเอาหลักธรรมที่เรียนรู้แล้วนั้นมาเป็นแนวทางหรือปทัฏฐานแห่งชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตน

เรียกว่า ปฏิบัติ (3) ปฏิเวธ ได้แก่ ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก พระอริยบุคคล เป็นต้น ผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติ ซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุดุธรรมขั้นนั้นๆ ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัตินั้นไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้แต่การยกฐานะดังกล่าวเป็นไปโดยอัตโนมัติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานะหรือตำแหน่งแห่งอริยเจ้านั้นไม่มีการแต่งตั้งให้จะรู้ได้ด้วยตนเอง คือเป็นปัดจัดตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูติ เรียกว่า ปฏิเวธ (สมศักดิ์ บุญปู, 2552)

หลังพุทธกาลการจัดการความรู้ทางพระพุทธศาสนา หรือการสืบทอด เผยแผ่พระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในรูปแบบของการสังคายนา การอบรมสั่งสอนหลักธรรมวินัย และการเรียนในสำนักที่สืบทอดมาแต่สมัยพุทธกาล เช่น สำนักพระอุบาลี สำนักพระทาสกะ สำนักพระโสณกะ เป็นต้น (พระพุทธโฆสาจารย์ รัตน, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงตรวจชำระ, 2543) การศึกษาปริยัติธรรมในประเทศไทยนั้นมีดังนี้คือ ในสมัยล้านนา สถานที่ศึกษาคือวัด ผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาคือพระ ในยุคนี้ถือว่าเป็นยุคทองของการศึกษาบาลี เพราะมีพระเถระที่แตกฉานในพระไตรปิฎกหลายรูป มีผลงานคือการแต่งคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาหลายเล่ม เช่น พระสิริมังคลาจารย์ แต่งคัมภีร์มิ่งมงคลทิพย์นิ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยได้ใช้เป็นหลักสูตรวิชาแปลมคธเป็นไทย ของประโยค ป.ธ. 4-5 และหลักสูตรวิชาแปลไทยเป็นมคธ ของประโยค ป.ธ. 7

การศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทยในสมัยสุโขทัย เป็นการเรียนพระไตรปิฎกโดยแยกเป็นตอน ๆ คือ ในเบื้องต้นเรียนพระสูตรก่อน หลังจากนั้นก็เรียนพระวินัย และเรียนพระอภิธรรมโดยลำดับ นอกจากนี้ก็เรียนศิลปศาสตร์อื่นๆ ด้วย การเรียนการสอนนั้นมีพระมหากษัตริย์ พระ และราชบัณฑิตเป็นผู้สอน สถานที่เรียนได้แก่วัด และวัง คือพระรูปที่คงแก่เรียนและแตกฉานในพระไตรปิฎกเป็นผู้สอนพระเถระและชาวบ้านในวัด ส่วนราชบัณฑิตสอนบุตร-ธิดา ของเจ้านายที่ศึกษาพระพุทธศาสนาและวิชาอื่นๆ ภายในวัง การวัดผลการศึกษายังไม่มีรูปแบบที่แน่นอน วัดจากความทรงจำเป็นพื้นฐาน ในสมัยอยุธยา เนื่องจากบ้านเมืองมีความเดือดร้อนวุ่นวายจากภัยสงคราม การศึกษาเล่าเรียน พระธรรมวินัยจึงไม่มีความเจริญรุ่งเรืองสม่ำเสมอเหมือนกับยุคล้านนาและยุคสุโขทัยแต่ เจริญรุ่งเรืองเป็นบางสมัยเท่านั้น เช่น สมัยพระนารายณ์มหาราช เป็นต้น คือในสมัยของพระองค์มีการกำหนดหลักสูตร เวลาเรียน การประเมินผล และวิทยฐานะไว้อย่างชัดเจน เช่น แปลพระสูตรจบ มีวิทยฐานะเป็นบาเรียนตรี แปลพระสูตรและพระวินัยจบ มีวิทยฐานะเป็นบาเรียนโท แปลจบทั้งพระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรม มีวิทยฐานะเป็นบาเรียนเอก เป็นต้น ครูผู้สอนได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระเถระที่แตกฉานในพระไตรปิฎก และราชบัณฑิต สถานที่เรียน ได้แก่ พระบรมมหาราชวังและวัดต่างๆ สมัยกรุงธนบุรี ได้ยึดรูปแบบการเรียนการสอนพระธรรมวินัยเหมือนกับสมัยอยุธยา (มาณพ พลไพรินทร์, อ้างใน พระมหาทองเดิม อาจารย์สุโก, 2554) ส่วนในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1- รัชกาลที่ 3) การศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 1 ก็คงเหมือนกับการศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 2 จึงมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนขึ้นใหม่ โดยจัดหลักสูตรเป็น 9 ชั้น หรือ 9 ประโยค ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน มีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย คือ ประโยค 1-2, 3 สอบในคราวเดียวกัน สำหรับหลักสูตรชั้นประโยค 5 ใช้คัมภีร์บาลีมุตตะกะ ส่วนหลักสูตรประโยค 9 ใช้คัมภีร์ฎีกาสารัตถทีปนี (ภายหลังเปลี่ยนเป็นฎีกาอภิธัมมัตถวิภาวิณี) และการสอบในสมัยนั้นเป็นการสอบด้วยวิธีแปลต่อหน้าพระพักต์พระมหากษัตริย์และคณะกรรมการสอบหรือสอบปากเปล่านั่นเอง ผู้ที่สอบได้ประโยค 7-8-9 เรียกว่า เป็นบาเรียนเอก คือ ประโยค 7 เรียกว่า เอกสามัญญ (เอก ส.) ประโยค 8 เรียกว่า เอกมัธยม (เอก ม.) ประโยค 9 เรียกว่า เอกอุดม (เอก อ.) (สมศักดิ์ บุญปู, 2552)

การศึกษาปริยัติธรรมในสมัยรัชกาลที่ 4- รัชกาลที่ 6 ถือว่าเป็นยุคปฏิรูปการศึกษาปริยัติธรรมแห่งคณะสงฆ์ไทย ผู้ที่มีบทบาทโดดเด่นในการปฏิรูปการศึกษาหรือจัดการศึกษาปริยัติธรรม ได้แก่ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 10 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากพระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษาปริยัติธรรมแบบเดิมไม่เหมาะแก่การศึกษาในสมัยปัจจุบัน เพราะหลักสูตรมีเนื้อหาพิสดาร ดังนั้นจึงได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้กะทัดรัดกว่าเดิม ในส่วนหลักสูตรนักธรรมที่คณะสงฆ์ไทยใช้ศึกษาเล่าเรียนมาจนถึงปัจจุบัน กล่าวเฉพาะนวโกวาท เกิดขึ้นเมื่อครั้งพระองค์ประทับอยู่ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม (พ.ศ. 2442-2444) โดยพระองค์ได้ทรงเลือกแปลธรรมวินัยในพระไตรปิฎกสำหรับทรงสั่งสอนภิกษุสามเณรในวัดนั้น ในเบื้องต้นผู้ศึกษาต้องจดไปท่องบนกันก่อน ต่อมาเมื่อเสด็จกลับมาประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ช่วงแรกๆ ก็ยังทรงสั่งสอนด้วยวิธีนั้นอยู่ ภายหลังจึงรับสั่งให้รวบรวมข้อธรรมวินัยนั้นๆ พิมพ์ขึ้นสำหรับเป็นแบบเรียนธรรมวินัยของมหามกุฏราชวิทยาลัยสืบมา พระประสงค์ในการนิพนธ์นวโกวาทก็เพื่อให้พระบวชใหม่ได้ศึกษาภายในระยะเวลาที่สั้น คือกำหนดระยะให้ 3 เดือน เดือนแรกกำหนดเวลาไว้สำหรับบุรพกิจอย่างอื่น เดือนที่ 2 เรียนวินัยบัญญัติ เดือนที่ 3 เรียนธรรมวิภาค เดือนสุดท้ายเมื่อใกล้สึก เรียนคิทธิปฏิบัติ กำหนดระยะเวลาเรียนอย่างนี้ผู้มีสติปัญญาดีและมีอุตสาหะก็สามารถที่จะเรียนได้เร็วกวากำหนด ผู้มีสติปัญญาและอุตสาหะปานกลาง ก็พอเรียนทันกำหนด ส่วนผู้มีสติปัญญาไม่ดีทั้งมีความเพียรน้อย ก็เรียนไม่ทันกำหนด (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2550)

นวโกวาท ประกอบด้วยหลักธรรมวินัย 3 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก เรียกว่า วินัยบัญญัติ เป็นการรวบรวมสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ในภิกขุวิภังค์ (ปาติโมกข์) จำนวน 227 สิกขาบท ด้วยสำนวนย่อเพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ ส่วนที่สอง เรียกว่า ธรรมวิภาค เป็นการคัดเลือกหลักธรรมที่น่าสนใจมาจัดเป็นไว้หมวดๆ เริ่มตั้งแต่หมวด 2 (ทุกะ) จนถึง ปกิณณกะ คือหมวดเบ็ดเตล็ด เพื่อให้เข้าใจสภาวะธรรมและเป็นยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ (จริยธรรม) ส่วนที่สาม เรียกว่า คิทธิปฏิบัติ เป็นการคัดเลือกหลักธรรมที่ครอบคลุมวิถีชีวิตประจำวันในด้านต่างๆ เช่น การปกครอง การครองเรือน การประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น มาแสดงไว้เป็นหมวดหมู่ เริ่มตั้งแต่หมวด 4 (จตุกกะ) จนถึงหมวด 6 (ฉักกะ) เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ภิกษุรูปที่ลาสิกขาออกไปครองเรือน ในการพระนิพนธ์นวโกวาทนี้พระองค์ทรงได้อาศัยข้อมูลจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาว่า 24 เล่ม ในการนิพนธ์นวโกวาท ได้มีการเพิ่มหลักธรรมในภายหลังด้วย ทั้งนี้เพื่อให้หนังสือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ในการพิมพ์ครั้งที่ 12/2453 ได้ทรงเพิ่มทุกะ (หมวด 2) และโพธิปักขิยธรรม ในการพิมพ์ครั้งที่ 9/2447 ได้ทรงเพิ่มศัพทบาลี เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำหัวข้อธรรม และในการพิมพ์ครั้งที่ 37/2477 คณะกรรมการตรวจชำระแบบเรียน ได้มอบหมายให้พระราชสุธี (วิจิตร อาภากร ป.ธ. 9) วัดมหาธาตุ ใ้ค้นหาที่มาแห่งธรรมนั้นๆ แล้วนำมาลงไว้กำกับหลักธรรมนั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2550)

การปฏิรูปการศึกษาปริยัติธรรมถือเป็นการปรับปรุงโครงสร้างการศึกษาพระปริยัติใหม่ มีผลต่อทัศนคติหรือโลกทัศน์ของผู้ศึกษารวมทั้งผลแห่งการปฏิบัติด้วย จึงถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ไม่ควรละเลย กล่าวในแง่ของพัฒนาการแห่งพระพุทธศาสนาถือว่าได้ศึกษาร่องรอยพัฒนาการแห่งการศึกษาพระพุทธศาสนาในยุคทองแห่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพระนิพนธ์นวโกวาทของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราช ผู้ได้ทรงบุกเบิกการศึกษาปริยัติธรรมแบบสมัยใหม่ที่มีผลมาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาของนวโกวาท
- 2) เพื่อวิเคราะห์การจัดประเภทหลักธรรมวินัยในนวโกวาทเชิงพัฒนาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร/คัมภีร์ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/คัมภีร์ (Documentary research) ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ หนังสือนวโกวาท โดยศึกษาในเชิงพัฒนาการ คือการแปลและจัดประเภทหลักธรรมวินัยจากพระไตรปิฎกเป็นหนังสือนวโกวาท
- 2) ศึกษาค้นคว้าเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 อรรถกถา ฎีกา คัมภีร์อื่นๆ ตลอดจนทั้งเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 3) วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงนิพนธ์ขึ้นนวโกวาทขึ้น เมื่อครั้งเสด็จประทับอยู่ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม (พ.ศ. 2442-2444) โดยได้ทรงเลือกแปลธรรมวินัยในพระไตรปิฎก เพื่อทรงสั่งสอนภิกษุ-สามเณรภายในวัด ในเบื้องต้นยังไม่มีการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ผู้ศึกษาต้องจดบันทึกไปท่องจำกันก่อน ภายหลังเมื่อเสด็จกลับมาประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหารแล้ว จึงทรงรับสั่งให้จัดพิมพ์ขึ้นสำหรับเป็นแบบเรียนธรรมวินัยของมหามกุฏราชวิทยาลัย หลังจากนั้นก็มีการจัดพิมพ์ทุกปี เพราะได้รับความนิยมจากผู้ศึกษา นวโกวาทเป็นหนังสือที่ได้รับการปรับปรุงและขยายความมาเรื่อย ๆ ในระยะแรก ๆ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงปรับปรุงเพิ่มเติมเอง เช่น เพิ่มศัพท์บาลี เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำหลักธรรม เป็นต้น เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์แล้ว ได้มีการปรับปรุงให้สมบูรณ์เพิ่มขึ้นอีกโดยคณะกรรมการจัดทำหนังสือของมหามกุฏราชวิทยาลัย เช่น เพิ่มเชิงอรรถ เพื่อให้ทราบที่มาและง่ายต่อการค้นคว้าเพิ่มเติม จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการนิพนธ์นวโกวาทคือ ทรงต้องการสร้างหลักสูตรธรรมวินัยแบบย่อหรือหลักสูตรระยะสั้น เพื่อสั่งสอนสัทธิวิหาริกและอันตวาสิกผู้บวชใหม่ คือบวชช่วงเช้าพรรษา เมื่อออกพรรษาก็ลาสิกขาไป ซึ่งสามารถนำหลักธรรมที่ได้เรียนนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตด้วย หากจะสั่งสอนเหมือนกับพระภิกษุ-สามเณรผู้บวชนานก็จะได้ผล เพราะไม่มีเวลาเรียนมาก นอกจากนี้พระองค์ยังทรงหวังให้เป็นหลักสูตรสำหรับอุปัชฌาย์อาจารย์ได้สั่งสอนศิษย์ของตนผู้บวชช่วงเช้าพรรษาดำเนินชีวิตตามหลักพระธรรมวินัย

ความสำคัญของนวโกวาทคือคณะสงฆ์ไทยใช้เป็นหลักสูตรระดับนวกภูมิและนักธรรมตรีของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมมาตั้งแต่อดีต (ร.6) จนถึงปัจจุบัน เป็นหนังสือที่รวบรวมพระวินัยและหลักธรรมหมวดต่าง ๆ จากพระไตรปิฎกมาเรียบเรียงไว้ด้วยสำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย มีเนื้อหาเหมาะแก่การศึกษาและจดจำ เพราะเป็นการย่อหลักธรรมไว้เป็นหมวดหมู่ ทำให้เข้าใจง่าย แม้คนที่ไม่มีพื้นฐานการเรียนปริยัติมาก่อนก็สามารถอ่านทำความเข้าใจได้โดยไม่ยาก นอกจากพระภิกษุ-สามเณร และฆราวาสผู้เรียนธรรมศึกษาจะใช้ศึกษาเพื่อการสอบธรรมสนามหลวงและธรรมศึกษาแล้ว ผู้สนใจทั่วไปก็สามารถที่จะศึกษานวโกวาท

เพื่อเข้าใจหลักธรรมด้วย โดยเฉพาะนักเทศน์ นักบรรยายทั้งหลายมักจะอ้างหลักธรรมในนวโกวาทเสมอ เพราะโดยมากเป็นหลักจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ขันติ โสรัจจะ, บุพพการี กตัญญูกตเวทී เป็นต้น พุทธบริษัทก็นำหลักธรรมเหล่านี้ไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต จึงกล่าวได้ว่า นวโกวาท เป็นคู่มือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้รับความนิยมมาก เป็นแบบอย่างของการรวบรวมหมวดธรรมหรือประเภทธรรมสำหรับเป็นคู่มือการศึกษาธรรมของพุทธศาสนิกชน มีส่วนสำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักของคนทั้งหลาย และมีความเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน

พระวินัยบัญญัติในนวโกวาทนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าได้ทรงรวบรวมและนิพนธ์ไว้เฉพาะสิกขาบทที่มาในพระปาติโมกข์เท่านั้น (ภิกขุวิภังค์) จุดมุ่งหมายคือทรงต้องการให้อุปัชฌาย์อาจารย์ได้สั่งสอนพระวินัยแก่อันตวาสิกและสัทธินาริก เพื่อให้ได้รู้และเข้าใจแล้วนำไปปฏิบัติตามสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ ซึ่งมีพระประสงค์ดังนี้คือ (1) เพื่อความดีงามแห่งสงฆ์ (2) เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ (3) เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก (4) เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม (5) เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน (6) เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต (7) เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส (8) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่ยังเลื่อมใสแล้ว (9) เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม (10) เพื่อเอื้อเฟื้อพระวินัย

การบัญญัติพระวินัยแต่ละสิกขาบทนั้นมีสาเหตุมาจากการดำเนินของเพื่อนพรหมจารีและชาวบ้าน ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงได้บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ 10 ประการ ดังกล่าวมา สมเด็จพระมหาสมณเจ้าเป็นเพียงทรงนำมานิพนธ์ไว้เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเท่านั้น แต่หากพิจารณาจากสำนวนการนิพนธ์แล้วจะเห็นว่ามิใช่พระประสงค์ที่จะให้ภิกษุจดจำมากกว่าการทำความเข้าใจ เพราะเป็นสำนวนย่อ บอกแต่ลักษณะการละเมิดที่สำคัญเท่านั้น ไม่ได้แสดงเนื้อหาทั้งหมดที่จะทำให้เข้าใจสิกขาบทได้ถูกต้อง คำอธิบายสิกขาบทมีปรากฏในวินัยมุข ซึ่งเป็นหลักสูตรพระวินัยของนักธรรมตรี หนังสืออธิบายพระวินัยที่ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจสิกขาบทในนวโกวาทอีกเล่มหนึ่งคือ บุพพสิกขาวิณณา ผลงานของพระอมราภิกขิต (อมร เกิด) เพราะสมเด็จพระมหาสมณเจ้าได้อาศัยรูปแบบในการนิพนธ์นวโกวาท และการนิพนธ์นวโกวาทก็เพื่อต้องการอธิบายเพิ่มเติมบุพพสิกขาวิณณาที่พระองค์ได้ศึกษามาก่อนแล้ว วิธีการจัดประเภทวินัย สรุปได้ดังนี้คือ (1) การย่อสิกขาบทในภิกขุวิภังค์ให้เข้าใจง่ายขึ้น (2) บางสิกขาบททรงนำคำอธิบายในสิกขาบทวิภังค์มาแสดงไว้ด้วย เพื่อความเข้าใจถูกต้อง (3) การแปลคำบาลีที่ส่อให้ทราบสิ่งของในปัจจุบัน (4) การจัดหมวดหมู่เสียวิธีใหม่

ผลของการจัดประเภทวินัยคือ (1) ทำให้เข้าใจพระวินัยได้ง่ายขึ้น (2) เป็นคู่มือพระวินัย ฉบับย่อ, สิกขาบทในพระวินัยปิฎกเป็นสำนวนมุขปาฐะ ดังนั้น บางสิกขาบทจึงมีข้อความที่ทวนซ้ำกัน หลาย ๆ สิกขาบทมีข้อความการสนทนากัน แต่พระองค์ทรงตัดข้อความการสนทนานั้นออก เพราะมีเนื้อหาไม่เหมาะแก่การท่องจำ บางสิกขาบทพระองค์ได้ทรงนำคำอธิบายในสิกขาบทวิภังค์มาแสดงไว้ด้วยเพื่อความเข้าใจและปฏิบัติอย่างถูกต้อง นวโกวาทเป็นคู่มือพระวินัยฉบับย่อที่ได้รับความนิยมสูง มีคุณค่าในแง่ของการจดจำเพื่อปฏิบัติตาม เพราะอ่านแล้วเข้าใจได้เลย อย่างไรก็ตาม ไม่ควรละเลยการศึกษาพระวินัยปิฎก อรรถกถา ฎีกาพระวินัย วินัยมุข และบุพพสิกขาวิณณา โดยเฉพาะวินัยมุข เป็นหนังสืออธิบายนวโกวาท ศึกษาแล้วทำให้เข้าใจสิกขาบทในนวโกวาท หรือวินัจฉัยพระวินัยของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

จุดมุ่งหมายของการจัดประเภทธรรมวินัย โดยภาพรวมเป็นการจัดเพื่อให้คนทั้งหลายได้ศึกษาและนำหลักธรรมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันไปปฏิบัติตาม หลักธรรมที่นำมาแสดงนั้นมุ่ง

หมายเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และสติปัญญาของมนุษย์ วิธีการจัดประเภทธรรมวินัยภาค เป็นการจัดตามลำดับจำนวนคือหมวด 2 ถึงหมวดเบ็ดเตล็ด บางหลักธรรมพระสูตรต้นตปิฎกไม่ได้ตั้งชื่อหัวข้อธรรมไว้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงตั้งชื่อหัวข้อธรรมใหม่ ซึ่งทำให้ทราบลักษณะธรรม และผลที่จะได้รับการปฏิบัติตามด้วย

ผลของการจัดประเภทธรรมวินัยภาค มีดังนี้คือ (1) เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาใหม่ (2) เป็นคู่มือการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ คำอธิบายผลการจัดธรรมวินัยภาคมีดังนี้คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยก่อนรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระสงฆ์นิยมสั่งสอนหลักธรรมเกี่ยวกับพุทธจักรวาลวิทยาแก่ชาวบ้าน คือสอนเรื่องผลแห่งกรรม เรื่องโลกหน้า ทำให้ชาวบ้านคาดหวังผลการกระทำ เช่น ทำบุญเพราะต้องการไปเกิดในสวรรค์และได้เสวยทิพย์สมบัติ เว้นการกระทำความชั่ว เพราะไม่ต้องการไปเกิดในนรก ซึ่งจะถูกลงโทษให้ได้รับความทุกข์ทรมาน ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ไทยได้รับอิทธิพลแนวความคิดเรื่องโลกและชีวิตจากชาติตะวันตก ซึ่งเป็นแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ เป็นที่สนใจของคนสมัยใหม่ เพราะเห็นว่าน่าเชื่อถือกว่าคำสอนที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัส อิทธิพลแนวคิดดังกล่าวมีผลต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาด้วย ดังนั้นจึงได้มีการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมใหม่ หลักธรรมในนวโกวาทโดยมากท่านเลือกหลักจริยธรรมที่ผู้ปฏิบัติสามารถเห็นผลจริงในปัจจุบันมาแสดงไว้ ทำให้คำสอนแบบพุทธจักรวาลวิทยาถูกทอนความสำคัญลง ผลดีของการศึกษาหลักธรรมที่เน้นการเห็นผลจริงในชีวิตประจำวันคือทำให้พุทธศาสนิกชนไม่คาดหวังผลของการกระทำที่จะได้รับในชาติหน้าจนละเลยการศึกษาชีวิตจริง ซึ่งไม่ใช่วิธีที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ส่วนผลเสียของการลดทอนคำสอนเกี่ยวกับโลกหน้าลงคือทำให้คนทั้งหลายไม่เกรงกลัวต่อบาปกรรมและการลงโทษในนรก เพราะขาดการเตือนสติ ไม่ให้ประมาทในการดำเนินชีวิต มีผลทำให้คนทั้งหลายกระทำบาปมากขึ้น มีแต่การเบียดเบียนกัน ทำให้ไม่ได้รับความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม

หมวดธรรมในนวโกวาท สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงคัดเลือกจากพระสูตรต้นตปิฎกมาแสดงไว้เพียงบางส่วนเท่านั้น สำหรับผู้ปรารถนาศึกษาเพิ่มเติม ก็สามารถศึกษาได้จากพระสูตรทั้งหลาย นวโกวาทเหมาะแก่การใช้เป็นคู่มือศึกษาธรรมะ เพราะมีเนื้อหาพอเหมาะ ไม่พิสดารจนเกินไป สะดวกแก่การนำไปแสดงธรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา นวโกวาทเป็นหลักสูตรของคณะสงฆ์ไทยในระดับนักธรรมตรี พระภิกษุ-สามเณร เมื่อเริ่มเรียนพระปริยัติธรรม ต้องได้ศึกษานวโกวาทก่อนหนังสือธรรมะเล่มอื่น ดังนั้นจึงมีความคุ้นเคยกับหลักธรรมในนวโกวาทเป็นอย่างดี และเมื่อเรียนจบหลักสูตรนักธรรมแล้วก็นิยมนำหลักธรรมในนวโกวาทไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะโดยมากเป็นหลักคุณธรรม จริยธรรมในระดับพื้นฐาน การดำรงชีวิตประจำวัน เหมาะแก่การเทศน์สอนชาวบ้าน จึงกล่าวได้ว่า นวโกวาท เป็นคู่มือการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์หรือพระธรรมกถึกที่ได้รับความนิยมมากกว่าหนังสือธรรมะอื่น ๆ และเป็นแบบอย่างของการแต่งหนังสือประเภทคู่มือการศึกษาธรรมะของพุทธศาสนิกชน

จุดมุ่งหมายในการจัดประเภทคิทธิปฏิบัติคือเพื่อให้ฆราวาสหรือชาวบ้านได้ศึกษาหลักธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของตนและนำไปปฏิบัติตามเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น วิธีการจัดทำแสดงไว้เพียง 3 หมวด คือ หมวด 4 ถึงหมวด 6 บางส่วนมีการตั้งชื่อหมวดธรรมใหม่ และย่อสำนวนให้สั้นลง หลักธรรมที่นำมาแสดงไว้มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของฆราวาสในหลาย ๆ ด้าน เช่น การใช้จ่ายทรัพย์ การครองชีวิตคู่ เป็นต้น ผลของการจัดประเภทคิทธิปฏิบัติคือ (1) ทำให้ได้รับความสะดวกในการค้นคว้าหลักธรรม (2) เป็นคู่มือการศึกษาธรรมะของอุบาสก-อุบาสิกา คำอธิบายผลการจัดประเภทคิทธิปฏิบัติมีดังนี้คือ สำหรับพุทธศาสนิกชน

ที่สนใจศึกษาหลักธรรมเกี่ยวกับการดำรงชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จ หลักธรรมในคิหิปฏิบัติเหมาะแก่การศึกษาและนำไปปฏิบัติ เพราะกล่าวถึงการดำรงชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ หากปฏิบัติตามได้ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และสามารถดำเนินชีวิตด้วยความสุข ปัจจุบันมีหนังสือคู่มือในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนจำนวนมาก เช่น ธรรมบุญชีวิต เป็นต้น มีการจัดประเภทธรรมไว้เป็นด้านต่าง ๆ เช่น การใช้จ่ายทรัพย์ การปฏิสัมพัทธ์ เป็นต้น, คิหิปฏิบัติเป็นภาคินิพนธ์ส่วนหนึ่งของนวโกวาท ซึ่งเป็นหลักสูตรพระปริยัติธรรม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้แก่พระภิกษุ-สามเณร และผู้เรียนธรรมศึกษา แม้คฤหัสถ์ทั่วไปที่สนใจก็สามารถศึกษาคิหิปฏิบัติได้เหมือนกัน วิธีการจัดประเภทธรรมเมื่อเทียบกับหนังสือประเภทเดียวกันนี้ในสมัยปัจจุบันนั้นมีความล้าสมัยกว่า เพราะท่านจัดหมวดตามจำนวนธรรม คือหมวด 4 ถึงหมวด 6 ถึงอย่างนั้นก็ไม่ใช่ความลำบากในการค้นคว้าธรรม เพราะมีเพียง 3 หมวดเท่านั้น เมื่อได้ศึกษาและปฏิบัติตามแล้ว ย่อมได้รับประโยชน์ เช่น รู้จักใช้จ่ายทรัพย์อย่างเหมาะสม ทำให้ไม่ต้องลำบากเพราะความฟุ่มเฟือย และไม่เป็นคนตระหนี่ทรัพย์ เป็นต้น ทำให้ได้รับความสุขในการดำรงชีวิต

อภิปรายผล

นวโกวาทเป็นหนังสือที่มีการเรียงเนื้อหาจากยากไปหาง่าย คือส่วนแรกเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพระวินัย เป็นข้อปฏิบัติของภิกษุโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวกับฆราวาส ส่วนที่สองเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทั่วไป ปฏิบัติได้ทั้งพระภิกษุ-สามเณร และชาวบ้าน ส่วนที่สามเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของคฤหัสถ์ พระภิกษุ-สามเณร หลังจากศึกษาแล้ว หากลาสิกขาออกไป ก็สามารถนำไปปฏิบัติตามได้ หรือแม้จะไม่ลาสิกขาก็สามารถนำไปสั่งสอนชาวบ้านได้ ดังนั้น นวโกวาทจึงเป็นหนังสือที่ศึกษาได้ทั้งพระภิกษุ-สามเณร และอุบาสก-อุบาสิกา แต่ไม่ใช่หนังสือสำหรับศึกษาเพื่อปฏิบัติตามพระวินัยของภิกษุณี (ในปัจจุบัน) เพราะไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิกขาบทของภิกษุณี เหตุคณะสงฆ์เถรวาทเชื่อว่าปัจจุบันไม่มีภิกษุณีแล้ว เมื่อพิจารณาสำนวนการนิพนธ์นวโกวาทแล้ว เห็นว่าไม่ใช่การแปลจากสิกขาบทพระบาลีในภิกขุวิภังค์แบบคำต่อคำ แต่เป็นการแปลแบบถอดความหมาย บางสิกขาบทก็พบว่ามีความเห็นที่ขัดแย้งกับสิกขาบทพระบาลี คือไม่ทรงแปลเพื่อรักษารูปศัพท์ไว้ แต่เป็นการแปลแบบถอดความหมายตามที่พระองค์ทรงเข้าใจ (อัตโนมติ) ดังนั้น สิกขาบทในนวโกวาทจึงเป็นสำนวนที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ในส่วนของธรรมวิภาคและคิหิปฏิบัติเป็นการนำหลักธรรมที่น่าสนใจจากพระสูตรมาแสดงไว้ ไม่ค่อยพบความแตกต่างจากพระสูตรเท่าใดนัก จะมีบ้างก็เพียงการตั้งชื่อหัวข้อธรรมใหม่เท่านั้นเอง เป็นการคัดเลือกหลักธรรมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมาแสดงไว้ มีแนวคิดหรือทัศนะแบบมนุษยนิยม ดังนั้นจึงทำให้เห็นถึงพัฒนาการแห่งพระพุทธศาสนาจากแนวคิดแบบจักรวาลวิทยาไปสู่แนวคิดแบบมนุษยนิยม

สรุป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงนิพนธ์ขึ้นนวโกวาทขึ้น เมื่อครั้งเสด็จประทับอยู่ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม (พ.ศ. 2442-2444) โดยได้ทรงเลือกแปลธรรมวินัยในพระไตรปิฎก เพื่อทรงสั่งสอนภิกษุ-สามเณรภายในวัด ในเบื้องต้นยังไม่มีการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ผู้ศึกษาต้องจดบันทึกไปท่องจำกันก่อน ภายหลังเมื่อเสด็จกลับมาประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหารแล้ว จึงทรงรับสั่งให้จัดพิมพ์ขึ้นสำหรับเป็นแบบเรียนธรรมวินัยของมหามกุฏราชวิทยาลัย หลังจากนั้นก็มีการจัดพิมพ์ทุกปี เพราะได้รับความนิยมจากผู้ศึกษา จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการนิพนธ์นวโกวาทคือ ทรงต้องการสร้างหลักสูตรธรรมวินัยแบบย่อ

หรือหลักสูตรระยะสั้น เพื่อสั่งสอนสัทธินิวกวาทและอันเตวาสิกผู้บวชใหม่ ความสำคัญของนวโกวาทคือคณะสงฆ์ไทยใช้เป็นหลักสูตรระดับนวกภูมิและนักธรรมตรีของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมมาตั้งแต่อดีต (ร.6) จนถึงปัจจุบัน เป็นหนังสือที่รวบรวมพระวินัยและหลักธรรมหมวดต่างๆ จากพระไตรปิฎกมาเรียบเรียงไว้ด้วยสำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย มีเนื้อหาเหมาะแก่การศึกษาและจดจำ เพราะเป็นการย่อหลักธรรมไว้เป็นหมวดหมู่ ทำให้เข้าใจง่าย

วิธีการจัดประเภทวินัย สรุปได้ดังนี้คือ (1) การย่อสิกขาบทในภิกขุวิภังค์ให้เข้าใจง่ายขึ้น (2) บางสิกขาบททรงนำคำอธิบายในสิกขาบทวิภังค์มาแสดงไว้ด้วย เพื่อความเข้าใจถูกต้อง (3) การแปลคำบาลีที่สื่อให้ทราบสิ่งของในปัจจุบัน (4) การจัดหมวดหมู่เสขยวัตรใหม่ ผลของการจัดประเภทวินัยคือ (1) ทำให้เข้าใจพระวินัยได้ง่ายขึ้น (2) เป็นคู่มือพระวินัย ฉบับย่อ, จุดมุ่งหมายของการจัดประเภทธรรมวินัยภาค โดยภาพรวมเป็นการจัดเพื่อให้คนทั้งหลายได้ศึกษาและนำหลักธรรมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันไปปฏิบัติตาม หลักธรรมที่นำมาแสดงนั้นมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และสติปัญญาของมนุษย์ ผลของการจัดประเภทธรรมวินัยภาค มีดังนี้คือ (1) เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาใหม่ (2) เป็นคู่มือการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ จุดมุ่งหมายในการจัดประเภทคิปปิปฏิบัติคือเพื่อให้ฆราวาสหรือชาวบ้านได้ศึกษาหลักธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของตนและนำไปปฏิบัติตามเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น ผลของการจัดประเภทคิปปิปฏิบัติคือ (1) ทำให้ได้รับความสะดวกในการค้นคว้าหลักธรรม (2) เป็นคู่มือการศึกษาธรรมะของอุบาสก-อุบาสิกา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวินัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดประเภทพระธรรมวินัยในนวโกวาทเชิงพัฒนาการ พบว่ายังมีประเด็นที่สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้อีก จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ศึกษาหลักธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในนวโกวาท
๒. ศึกษาหลักธรรมเพื่อส่งเสริมการครองชีวิตคู่ในคิปปิปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- พระพุทธโฆสจารย์ รจนา, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงตรวจชำระ. (2543). ฌมมปทฎฐกถา ปฐโม ภาค. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับ มหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานพ พลไพรินทร์ อ่างใน พระมหาทองเต็ม อาจารย์สุโก. (2554). ทศนคติของสามเณรผู้เรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดบูรพาภิราม อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการศึกษาลาสิ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2550). นวโกวาท, พิมพ์ครั้งที่ 80. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

10 การจัดประเภทพระธรรมวินัยในนวกวาท : ศึกษาในเชิงพัฒนาการ

สมศักดิ์ บุญปู. (2552). พระสงฆ์กับการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.